

แม่น้ำ ลำคลองในท้องที่จังหวัดพิจิตร

แม่น้ำลำคลองในท้องที่จังหวัดพิจิตรมีหลายสายด้วยกัน สำหรับแม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำน่าน กับ แม่น้ำยม และยังมี แม่น้ำน่านเก่า ซึ่งต้นเขินไปมากแล้วอีกสายหนึ่ง ส่วนคลองนั้นมีมากมาย จนท้องที่จังหวัดพิจิตรมีชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วย “คลอง” อยู่มาหลายหมู่บ้านทีเดียว และยังมีชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลอง เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง โดยขึ้นต้นว่า “วัง” บ้าง “ห้วย” บ้าง หลายหมู่บ้านอีกด้วย ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงแม่น้ำและตามด้วยลำคลองเท่าที่รวบรวมได้ตามลำดับไป

แม่น้ำน่าน

เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านพิจิตรในท้องที่ ๓ อำเภอด้วยกัน คือ อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอตะพานหิน และอำเภอบางมูลนาก ต้นน้ำหรือยอดน้ำของแม่น้ำน่านนี้เกิดจากเทือกเขาหลวงพระบาง ในตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบัว จังหวัดน่าน ไหลไปทางเหนือเล็กน้อย แล้ววกลงทางใต้ ผ่านอำเภอกู่ช้าง บัว เมืองน่าน สานาน้อย จังหวัดน่าน เข้าเขตจังหวัดอุตรดิตถ์ ผ่านอำเภอท่าปลา น้ำป่าค แล้วไหลวกไปทางตะวันตก ผ่านอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ แล้ววกลงทางใต้ อีก ผ่านอำเภอตรอน พิชัย เข้าเขตจังหวัดพิษณุโลก ผ่านอำเภอพรหมพิราม เมืองพิษณุโลก บางกระทุ่ม เข้าเขตจังหวัดพิจิตร ผ่านอำเภอเมืองพิจิตร ตะพานหิน บางมูลนาก เข้าเขตจังหวัดนครสวรรค์ ผ่านอำเภอชุมแสง แล้วมาสบกับแม่น้ำปิงที่ตำบลปากน้ำโพ และตำบลแควใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

สำหรับตอนที่ผ่านจังหวัดพิจิตรในท้องที่ ๓ อำเภอ นั้น เข้าเขตอำเภอเมืองพิจิตรที่ตำบลย่านยาว ผ่านตำบลไผ่ขวาง ท่าฟ้อ ท่าหลวง ในเมือง ฆะมัง หัวตง และกองป่าคำ เข้าเขตอำเภอตะพานหิน ที่ตำบลห้วยเกตุ ผ่านตำบลวังราย ตะพานหิน และไทรโรงโขน เข้าเขตอำเภอบางมูลนากที่ตำบลบางไผ่ ผ่านตำบลหอไกร บางมูลนาก และเนินมะกอก

เดิมทีเดียวแม่น้ำน่านมิได้ไหลผ่านตำบลต่าง ๆ ทั้ง ๓ อำเภอที่กล่าวมาแล้ว แต่ไหลไปตามแม่น้ำน่านเก่า (ซึ่งกล่าวแล้วในเรื่องแม่น้ำน่านเก่าคูเมืองพิจิตรเก่าทางทิศตะวันตก)

เมื่อแม่นำน่านเปลี่ยนทางเดินที่บ้านดงเศรษฐีตำบลไผ่ขวางได้ไหลไปรวมกับคลองเรียง ที่บ้านท่าพ่อ คลองคูที่บ้านท่าหลวง คลองคันที่บ้านหัวดง คลองห้วยเกตุที่บ้านห้วยเกตุ คลองสินเธาว์ ที่บ้านท่าบัว คลองบางไผ่ที่บ้านบางไผ่ คลองห้วยคตที่บ้านห้วยคต คลองหอไกรที่บ้านหอไกร คลองไข่น้ำที่บ้านไข่น้ำ และคลองบุงบงที่บางมูลนาก เนื่องจากคลองเหล่านี้ไหลมารวมกันอยู่แล้ว เมื่อได้กระแสน้ำที่เปลี่ยนทางเดินมาจากแม่นำน่าน จึงทำให้คลองกว้างออกไป กลายเป็นแม่นำน่านในปัจจุบัน ส่วนแม่นำน่านเก่าก็ตื้นเขินชันเรื่อย ๆ ดังที่เห็นในปัจจุบัน

แม่น้ำยม

แม่น้ำยมไหลผ่านจังหวัดพิศิตรในท้องที่ ๓ อำเภอ คืออำเภอสามง่าม อำเภอโพธิ์ประทับช้าง และอำเภอโพทะเล โดยเข้าเขตอำเภอสามง่ามที่ตำบลกำแพงดิน ผ่านตำบลสามง่าม ตำบลรังนก เข้าเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้างที่ตำบลวังจักษ์ผ่านตำบลโพธิ์ประทับช้าง ไผ่ท่าโพ เข้าเขตอำเภอโพทะเลที่ตำบลบางลาย ผ่านตำบลโพทะเล บ้านน้อย บางกลาน และท่าหนึ่ง

สำหรับต้นน้ำหรือยอดน้ำของแม่น้ำยม เกิดจากเขาขุนยวม ในอำเภอบึง จังหวัดเชียงราย ไหลลงทิศใต้เข้าเขตจังหวัดแพร่ ผ่านอำเภอสอง อำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น แล้ววกไปทางทิศตะวันตก ผ่านอำเภอสอง อำเภอวังชิ้น แล้ววกไปทางทิศใต้ เข้าเขตจังหวัดสุโขทัย ผ่านอำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง อำเภอเมืองสุโขทัย อำเภอกงไกรลาศ เข้าเขตจังหวัดพิษณุโลก ผ่านอำเภอบางระกำ แล้วจึงเข้าเขตจังหวัดพิศิตรดังกล่าวแล้ว จากนั้นก็เข้าเขตจังหวัดนครสวรรค์ แล้วไปลงแม่นำน่านที่ตำบลเกษัยอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

แม่นำน่านเก่า

แม่นำน่านเก่าซึ่งปัจจุบันตื้นเขินมาก บางตอนไม่มีน้ำเลย นอกจากฤดูน้ำหลากเท่านั้น เนื่องจากแม่นำน่านเปลี่ยนทางเดิน จากบ้านดงเศรษฐีไปตามแม่นำน่านปัจจุบัน จึงทำให้แม่นำน่านเก่าตื้นเขินไป (เกี่ยวกับแม่นำน่านเปลี่ยนทางเดินนี้ ผู้เขียนได้กล่าวอย่างละเอียดในเรื่องแม่นำน่านเก่าคูเมืองพิศิตรเก่าแล้ว)

แม่น้ำน่านเก่าไหลผ่านตำบลหมู่บ้านต่าง ๆ เท่าที่ผู้เขียนรวบรวมได้จากแผนที่กรมแผนที่ทหารนั้น เริ่มจากบ้านดงเศรษฐี (อีกสายหนึ่งเริ่มจากบ้านวังกระดิ่งทอง) ผ่านบ้านคลองโนน บ้านดงชะพลู บ้านคลองกษेत्र บ้านวังทับยา บ้านโรงช้าง บ้านเมืองเก่า บ้านวังจันทร์ บ้านวัดขนุน บ้านท่าซ้อย (ตำบลหมู่บ้านเหล่านี้อยู่ในท้องที่อำเภอเมืองพิจิตร) เข้าเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ที่บ้านท่าพุทรา บ้านบึงโพธิ์ บ้านบึงถัง บ้านทราแฝก บ้านโพธิ์ประทับช้าง บ้านท่ากว้าง เข้าเขตอำเภอตะพานหิน ที่บ้านบึงกะโดน บ้านบึงน้ำกัลด บ้านพนมยอ บ้านท่าตาทิด บ้านวังสำโรง บ้านท่ายาง บ้านบึงประคู้ บ้านยางเอน บ้านท่าตาทุด บ้านย่านชาด บ้านทับหมัน บ้านทับปรู บ้านกรองทอง เข้าเขตอำเภอโพทะเล ที่บ้านเนินเศรษฐี ผ่านบ้านวัดพร้าว บ้านหาดท่านา บ้านท่าตาสือ บ้านใหม่ บ้านวัดขวาง บ้านทุ่งน้อย บ้านท่านา บ้านท่าโพ บ้านท่าदान บ้านไร่ บ้านวัดทับทิม บ้านวัดหลวง บ้านยางแล บ้านท่าบัว บ้านคอวัง บ้านน้อย บ้านท่าเตย และบ้านบางกลาง สบกับแม่น้ำยมที่บ้านบางกลางนั่นเอง

ชื่อของแม่น้ำน่านเก่านี้ ตอนที่ผ่านท้องที่อำเภอเมืองพิจิตร ในแผนที่กรมแผนที่ทหาร เรียกว่า “น้ำเมืองเก่า” และตอนที่ผ่านอำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอตะพานหิน และอำเภอโพทะเล เรียกว่า “แม่น้ำพิจิตร”

มีลำน้ำอีกสายหนึ่งที่มีท่านผู้รู้กล่าวว่าจะน่าจะเป็น แม่น้ำน่านเก่า เช่นกัน คือตอนที่แยกจากแม่น้ำน่านเก่า (ที่กล่าวแล้ว) ที่บ้านเมืองเก่า แล้วไหลไปทางตะวันออกแล้ววกลงได้ในตอนที่แยกจากแม่น้ำน่านเก่านี้ เรียกว่า “คลองข้าวตอก” ผ่านบ้านวัดขนุน บ้านดงกลาง บ้านเนินแมลงเม่า บ้านดงป่าคำ ในช่วงนี้เรียกว่า “คลองดงป่าคำ” ผ่านบ้านวังไร่ บ้านน้ำโจนใหญ่ บ้านวังหูกพิศ บ้านคลอง (ในตอนที่ผ่านมานี้ในท้องที่อำเภอเมืองพิจิตร) เข้าเขตอำเภอตะพานหิน ที่บ้านวังยาง บ้านล่องตะแบก บ้านท่าปอ บ้านวังสี่สูก ตอนที่เรียก “คลองท่าปอ” ผ่านบ้านยางคสี บ้านวังหว้า ตอนที่เรียก “คลองวังไคร้” ผ่านบ้านวังไคร้ บ้านคลองแขก บ้านท่าคา บ้านคลองคุณ บ้านอ้อมหล่ม ตอนที่เรียก “คลองคุณ” ผ่านบ้านวัดใต้คลองห้วยคดไปสบแม่น้ำน่านที่บ้านไซ่น้ำ ซึ่งเรียกตอนนั้นว่า “คลองไซ่น้ำ” คลองต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคลองสายเดียวกันแต่มีหลายชื่อ เมื่อผ่านหมู่บ้านใดมักจะชื่อเดียวกับชื่อหมู่บ้านนั้น ๆ ท่านผู้รู้บางท่านสันนิษฐานว่า คลองสายนี้น่าจะเป็นแม่น้ำน่านเก่าก็ได้

คลองบุษบง

คลองบุษบงเป็นคลองขนาดเล็ก และต้น หน้ำแล้งน้ำแห้ง ส่วนหน้ำน้ำเรือเดินได้ เป็นคลองที่ยาวมากคลองหนึ่ง คือยาวถึง ๗๐ กิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากเขาสันกำแพง ในอำเภอ ชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าเขตจังหวัดพิจิตรที่อำเภอบางมูลนาก ไหลผ่านตำบลต่างๆ ในท้องที่อำเภอบางมูลนากหลายตำบล คือตำบลภูมิ ตำบลวังตะกู่ ตำบลห้วยเขน ตำบล สำนักขุนเณรและตำบลบางมูลนาก และไหลออกแม่น้ำน่านที่ตำบลบางมูลนากนี้เอง

หมู่บ้านที่คลองบุษบงไหลผ่าน เริ่มไหลผ่านเข้าเขตอำเภอบางมูลนากที่บ้านวังจิ้ว ผ่านบ้านวังประจักษ์ บ้านวังหินแดง บ้านวังสวนกล้วย บ้านวังบง บ้านไทรย้อย บ้านสำนัก ขุนเณร บ้านวังขอนแก่น บ้านวังตะกู่ บ้านห้วยเขน บ้านหนองเต่า บ้านบางลำภู และ บ้านตลุมพระ

คลองท่าหลวง

ต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ไหลผ่านเข้าเขตอำเภอเมือง พิจิตรที่บ้านคลองอุดม ตำบลป่ามะคาบ ผ่านบ้านป่ามะคาบ บ้านไร่ บ้านท่ามะไฟ บ้าน แหลมยาง บ้านยางคอยเกลือ บ้านราชช้างขวัญ บ้านคลองคู้ และไหลออกแม่น้ำน่านที่บ้าน ปากคลองท่าหลวง ตำบลท่าหลวง

คลองท่าฬ่อ

คลองท่าฬ่อเป็นคลองที่มียอต้นน้ำอยู่ในท้องที่อำเภอวังทองทางทิศตะวันออก แล้ว ไปทางเหนือเล็กน้อย จากนั้นก็วกไปทางตะวันตก ผ่านเข้าไปในเขตอำเภอนครไทย แล้วเข้า เขตอำเภอวังทองอีกผ่านอำเภอบางกระทุ่ม แล้วไหลลงสู่แม่น้ำน่านที่ตำบลท่าฬ่อ มีชื่อคลอง ท่าฬ่อ เฉพาะตอนที่ไหลออกแม่น้ำน่านเท่านั้น เหนือขึ้นไปมีหลายชื่อด้วยกัน เช่น แม่น้ำ เหล็ก หรือแม่น้ำเล็ก แม่น้ำวังทอง คลองวังน้ำใสและคลองวังทองเป็นต้น

คลองคัน

เป็นคลองที่ไหลลงแม่น้ำน่านที่ตำบลห้วยคง มีคลองหลายสายที่ไหลมารวมกับคลอง คัน เช่นคลองตากกล้า คลองโป่งตะเคียน คลองสนามบึง คลองระนาม คลองสากเหล็ก

คลองทับไชย คลองสายดินแดง คลองหนองปลาไหล คลองสะแก ไตห้วยแพบ คลอง
เนินยาว ห้วยตานาค คลองไม้เหล็กยม คลองลำชะล่า และคลองคด เป็นต้น

คลองคันไหลผ่านหมู่บ้าน บ้านบึง บ้านหัวคอง และบ้านเขาพระ และก่อนที่จะ
เป็นคลองคันคือเหนือคลองคันมีชื่อว่า คลองคัน ซึ่งไหลผ่านหมู่บ้าน บ้านวังอ้ายนัย บ้าน
ไต่ซุ่มแสง และบ้านบึง ดังนั้นต้นน้ำของคลองคันก็คือคลองคันด้วย ชื่อคลองคงจะเพี้ยนกันไป

คลองห้วยเกตุ

เป็นคลองที่ไหลลงแม่น้ำน่านที่ตำบลห้วยเกตุมีคลองห้วยจ้อย คลองไต่ประดู่และ
คลองเต็ง ไหลมารวมกับคลองห้วยเกตุด้วย คลองห้วยเกตุไหลผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ คือ บ้าน
เขาเจ้าตลุก บ้านเกาะแก้ว บ้านไต่ลึก บ้านไต่วน บ้านป่าแดง บ้านหนองกระดินลม และ
บ้านวังวราย

คลองสันเทา

เป็นคลองที่ไหลลงแม่น้ำน่านที่บ้านสันเทาคำบตไพรโรงโชน คลองที่ไหลมารวม
กับคลองสันเทามี คลองห้วยจ้อย คลองสายลำพาง คลองฉรงค์และคลองท้ายทุ่ง เป็นต้น

คลองบางไผ่

เป็นคลองที่ไหลลงแม่น้ำน่านที่ตำบลบางไผ่ มีคลองต่าง ๆ ที่ไหลมารวมกับคลอง
บางไผ่ คือคลองห้วยสำโรง คลองล่องกระเทียม คลองห้วยหลัว คลองไต่สายมะขามและ
คลองบางเบน เป็นต้น

คลองวัว คลองวังสำโรง

คลองทั้งสองเป็นคลองสายเดียวกัน คลองวัวไหลออกแม่น้ำน่านที่บ้านไร่ตำบลเนิน
มะกอก ตอนที่อยู่บ้านหนองคล้อ บ้านห้วยเรียงใต้ บ้านวังสำโรงเรียก คลองวังสำโรง
มีคลองอื่นๆ ที่ไหลมารวมด้วยคือ คลองทุ่งต๊อบเต่า คลองไต่ปลาตุก คลองลัดข้าวและคลอง
วังกรด เป็นต้น

คลองท่าขมิ้น

เป็นคลองที่แยกจากแม่น้ำยมฝั่งตะวันตกในท้องที่ตำบลบางกลาน อำเภอโพทะเล แล้วไหลผ่านบ้านข้าม บ้านท่าสุก บ้านหางเกตุ บ้านหนองดง บ้านยี่ม่วย บ้านวังวน บ้าน และบ้านพังกน้อย จากนั้นก็ไหลผ่านเข้าไปในท้องที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

มีคลองแยกจากคลองท่าขมิ้น ที่บ้านยี่ม่วย ไหลผ่านบ้านพังกน้อยคือ คลองพังกน้อย ผ่านบ้านวังตาด้วง แล้วไหลเข้าไปในท้องที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์เช่นกัน มีคลองเล็กๆ ที่ไหลมารวมกับคลองท่าขมิ้น คือคลองหนองไผ่ คลองปราสาท และคลองมะกอกน้อย เป็นต้น

คลองบ้านพลึง

ยอดน้ำของคลองบ้านพลึงเกิดจากป่าในตำบลหนองเกล้าอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรไหลไปทางตะวันออกเฉียงใต้ แล้วเข้าเขตอำเภอคลองขลุง จังหวัดเดียวกัน ผ่านตำบลวังยาง วังแฉมแล้วเข้าเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผ่านตำบลบางแก้ว จากนั้นเข้าเขตอำเภอโพทะเล ผ่านตำบลบึงนาราง ทะนง ท่าขมิ้น ไปลงแม่น้ำยมที่บ้านท่ามะนาว ตำบลท่าขมิ้น ยาวถึง ๘๕ กิโลเมตร

คลองสามง่าม

เป็นคลองที่ไหลออกแม่น้ำยมที่ตำบลสามง่าม อำเภอสามง่าม เป็นสาเหตุของชื่อ “สามง่าม” นั่นเองคลองนี้ไหลมาจากคลองบ้านไร่และห้วยทุ่ง

คลองวังกระทิง

เป็นคลองที่ไหลออกแม่น้ำยมที่ตำบลรังนก อำเภอสามง่าม ต้นน้ำมาจากจังหวัดกำแพงเพชร เมื่อเข้าเขตอำเภอสามง่ามเรียกว่า คลองกระทิง ไหลผ่านบ้านหนองขาว บ้านบึงเฒ่า บ้านหนองหญ้าปล้อง บ้านวังกระทิง ตอนผ่านหมู่บ้านวังกระทิงนี้จึงเรียกคลองวังกระทิง มีคลองที่ไหลมารวมกับคลองวังกระทิง คือคลองรังนกและคลองโคกหนองรีเป็นต้น

คลองไผ่รอบ

เป็นคลองที่ไหลออกแม่น้ำยมที่บ้านทางฉลาด อำเภอโพธิ์ประทับช้าง เป็นคลองที่ไหลมาจากห้วยตารังในท้องที่อำเภอสามง่าม เมื่อไหลเข้าเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้างเรียกว่าคลองบึงกลาง และมีคลองห้วยแยก ไหลมาสมทบอีก เมื่อไหลผ่านบ้านไผ่รอบจึงเรียกว่า “คลองไผ่รอบ”

คลองหนองคล้า

เป็นคลองที่ไหลออกแม่น้ำยมที่บ้านคันทน้อย อำเภอโพธิ์ประทับช้าง ต้นคลองอยู่บ้านสามปลัก แล้วไหลผ่านหนองสะแก บ้านหนองคล้า บ้านหนองคล้า บ้านสระปทุมและบ้านเนยเต้า

นอกจากแม่น้ำลำคลองที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แล้ว ในท้องที่จังหวัดพิจิตรยังมีคลองสั้น ๆ อีกหลายคลองด้วยกัน ผู้เขียนได้รวบรวมชื่อคลองต่างๆ โดยแยกเป็นอำเภอตั้งต่อไปนี้

อำเภอเมืองพิจิตร

มีคลองท่าหลวง คลองท่าฟ้อ คลองกัน คลองตัน คลองตากกล้า คลองโป่งตะเคียน คลองสนามบึง คลองสากเหล็ก คลองระนาม คลองทับไทร คลองสายดินแดง คลองสะแก คลองหนองปลาไหล คลองสายคำไ้ คลองห้วยหิน คลองดงม่วงเฒ่า คลองคด คลองเนินยาว คลองตานาค คลองหนองไม้เหลี่ยม คลองลำชะล่า คลองทาสี คลองเนินกุ่ม คลองไผ่ราว คลองหนองปลิง คลองโกรงเกรง คลองทราย คลองทรายน้อย คลองห้วยชัน คลองอีวัง คลองโนน คลองจระเข้ คลองพิงค์ คลองโคบึงวัว คลองไผ่สีรุ้งและคลองข้าวตอก

อำเภอโพธิ์ประทับช้าง

มีคลองสรรพคุณ คลองไผ่รอบ คลองบึงกลาง คลองเนินยาง คลองห้วยแยก คลองหนองคล้า คลองรุน คลองดงเสือเหลือง คลองดงปลากทราย และคลองหนองรี

อำเภอสามง่าม

มีคลองท่าล้อ คลองละมาน คลองห้วยห้าง คลองวังเย็น คลองยางอีทุย คลองวังตะขบ คลองบ้านนา คลองโคกกลุ่ม คลองสามง่าม คลองไผ่ขวาง คลองตลุกแรก คลองวังนก คลองลายชะโค คลองบ้านไร่ คลองโคกหนองรี คลองวังกระทิง คลองโนน คลองหนองรี คลองหนองโนน คลองหนองรี และ คลองกระทิง

อำเภอตะพานหิน

มีคลองห้วยจ้อย คลองห้วยเกตุ คลองอ้ายวัว คลองช้าง คลองท่าปอ คลองทองหลาง คลองห้วยสลิก คลองวังไคร้ คลองคูณ คลองศาลเจ้า คลองเถาว์ลย์เหล็ก คลองโคกประคู้ คลองโคกตาสี คลองสายลำพาง คลองสันเทา คลองณรงค์ คลองท้ายทุ่ง คลองห้วยสำโรง คลองบางไผ่ คลองบางเบน คลองโคกสายมะขาม คลองห้วยหลัว คลองล่องกระเทียม คลองสองห้อง คลองโคกคอคค คลองสายลำมะเกลือ คลองร่องกอก คลองสัก คลองลำตัดไถ คลองวังแดง คลองโคกกรัง คลองแห้ง คลองปากบาง คลองวังหินเพิง คลองวังเดือนห้า คลองก้านเหลือง คลองชนวน คลองวังกะชั้น คลองล่องหอย คลองกอบง และคลองกระเทียม เป็นต้น

อำเภอบางมูลนาก

มีคลองบุษบง คลองศาลาทราย คลองห้วยหลัว คลองตัน ไผ่ผักแว่น ลำประทา คลองกุดประคู้ ห้วยแห้ง คลองโคกตายวน ไทโสณ คลองวังเรื่อน คลองวังตาเป็น คลองวังปลายนา คลองวังกรต คลองลัดข้าว คลองหนองเต่า คลองลำประทา คลองเพชรลูกกา คลองห้วยกรต คลองหอไกร คลองวัว คลองวังสำโรง คลองทุ่งตับเต่า คลองโคกปลาตุก ห้วยร่วม ห้วยพุก ห้วยตาจ่า ห้วยโคกตะโก ห้วยวังเขต คลองวังมะเดื่อซ้าย คลองหวังเทโพ คลองลำตากวน คลองแค คลองไช้เนา ห้วยมะไฟ คลองโคกตีบูก และ คลองคูณ เป็นต้น

อำเภอโพทะเล

มีคลองข่อย ไทมาบประทา คลองทางาว คลองบางหลวง คลองอ้ายจิ้น คลององพาด คลองท่าขมิ้น คลองท่าเรือ คลองชะม้ง คลองห้วยปากหวาน คลองหนองระกำ

คลองบึงจั้น คลองหนองขานาง คลองวังทราย คลองห้วยตากลม คลองหนองบัว คลอง
สระ ห้วยแก้ว คลองท่าเสา คลองขมิ้นแห้ง คลองทะนง คลองปลากรัง คลองวังหิน
คลองบ้านพลัง คลองวังหิน และ คลองหนองบึง เป็นต้น

กิ่งอำเภอวังทรายพูน

มีคลองทับไทร คลองสายสำโรง คลองห้วยตัดไม้ คลองวังปลับ คลองหนอง
ปลาไหล คลองสายคำไห้ คลองไทรย้อย คลองวังทรายพูน คลองห้วยหิน คลองแดง
คลองล่องสมอคำ คลองห้วยคต คลองคงเขากา คลองหนองไม้เหลี่ยม คลองหนองสะเตา
คลองคงปลับ คลองลำลูกกา คลองตากแดด คลองบ้านตากแดด และร่องคู้ เป็นต้น